निसीखोला गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

भाग २) खण्ड १, संख्या ९, श्रावण २७ गते, २०७५ साल

गाँउपालिका बाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका २०७४

गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति २०७४/१२/२५ गाउँ सभाबाट पारित मिति २०७४/१२/२६

गाँउपालिका बाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका २०७४

नेपालको संविधान तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, निसीखोला गाँउपालिकाको कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७४ को दफा (४) ले दिएको आधिकार प्रयोग गरि यो निसीखोला गाँउ कार्यपालिका ले यो निसीखोला गाँउपालिका बाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका २०७५ जारि गरेको छ ।

प्रस्तावना :

नेपालको संबिधान, २०७२ को अनुसूचि-८ बमोजिम उपभोक्ता हित संरक्षणार्थ बजार अनुगमन को जिम्मेवारि स्थानिय तहलाई तोकिएको हुँदा सो संवैधानिक दायित्व कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकार मन्त्री परिषद् बाट मिति २०७३।१०।१८ मा स्वीकृत कार्यबिस्तृतीकरण प्रतिवेदनको अधिनमा रही संघिय मामिला तथा स्थानिय विकास मन्त्रालय बाट यो नमुना निर्देशिका तयार गरिएको छ । उपभोक्ताको सवास्थ्य सुविधा र आर्थिक हितकायम राख्न, उपभोगय वस्तु वा सेवाको गुणस्तर , परिणाम एंव मुल्यको अनियमितताबाट उपभोक्ता लाई संरक्षण प्रदान गर्न, वस्तु र सेवाको उत्पादन स्थल वा भन्सार विन्दु, ढुवानी मार्ग, भण्डारण तथा संचयस्थल, थोक तथा खुद्रा बिक्रि स्थल र उपभोग स्थल लगायतका ठाँउहरुमा वस्तु वा सेवा प्रदायक वा बिक्रेताको व्यवसायिकक कारोवारको दर्ता, नवीकरण, आपुर्ति , मुल्य, गुणस्तर, नापतौल , विज्ञापन लगायतका व्यापारिक क्रियाकलापको नियमन गर्न तत्काल स्थानिय गाँउपालिका बाट नियमित रुपमा प्रभावकारि बजार अनुगमन गर्न आवश्यक भएकोले निसीखोला गाँउपालिकाले गाँउ सभाको मिति २०७४/१२/२१ को बैठकबाट पारित गरि यो निर्देशिका लागु गरेको छ ।

(क) गुणस्तरिय उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको सहज र सर्वसुलभ आपुर्ति हुने वातावरणको सुनिश्चितता सहित उपभोक्ताको हर र हितको सरक्षण गर्न कार्यालयमा उपभोक्ता हित सरंक्षण शाखा / इकाई व्यवस्था गरि नियमित र प्रभावकारि बजार अनुगमनको व्यवस्था गर्ने,

(ख) बजार प्रणालिलाई प्रतिस्पर्धी र उपभोक्ता प्रति जिम्मेवार तुल्याउन प्रचलित कानुनको कार्यन्वयनमा जोड दिने,

(ग) उपभोक्ता शिक्षा सम्वन्धि सचेतना र बजार अनुगमनको कार्ययोजना तयार गरि उपभोक्ता हित सरंक्षणको बिषयलाई विषेश प्राथमिकता राख्ने ,

(घ) उपभोक्तालाई सचेत र जागरुक तुल्याउन वडा समितिको कार्यलय देखि नै उपभोक्ता सचेतना लगायतका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने,

(ङ) आफ्नो गाँउपालिका अन्तर्गत स्थापित वा संचालित उद्योग व्यवसायको दर्ता, नविकरण, बिल विजक तथा बिक्रिको लागि राखिएका मालवस्तु, नापतौल, गुरस्तर, लेवल, आपुर्ति, आदिको अनुगमन गर्ने,

(च) तरकारी, फलफुल, माछा, मासु, मिठाई पसल , डेरि, होटेल लगाउतका खाद्य बस्तुको बिक्रि स्थलको मापदण्डतोक्ने र छुट्टै फलफुल तथा तरकारि बजार र वधशालाको व्यवस्था गर्ने ।

८ बजार अनुगमन टोलि गठन :

१. वस्तु वा सेवा प्रदायक व्यवसायको दर्ता, नविकरण, आपुर्ति, मुल्य, नापतौल, विज्ञापन लगायत व्यापारिक क्रियाकलापको नियमित एंव आकस्मिक अनुगमनको लागि गाँउपालिकाले बजार अनुगमन टोलि गठन गर्नेछ ।

२. उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने अनुगमन टोलिमा देहाय बमोजिमको पदाधिकारीहरु रहनेछन् :

क. कार्यालयको उपभोक्ता हित संरक्षण हेर्ने शाखा/इकाई/डेक्कको प्रमुख-संयोजक

ख. सम्वन्धित विषयगत क्षेत्रको प्रतिनिधि (उपलब्ध भएसम्म)- सदस्य

ग. स्थानिय प्रशासनको प्रतिनिधि(उपलब्ध भएसम्म)- सदस्य

घ.स्थानिय सुरक्षा निकाय (नेपाल प्रहरि) को प्रतिनिधि -सदस्य

ङ. उपभोक्ता हित सरंक्षणमा क्रियाशिल संस्था वा व्यक्तिहरु मध्येबाट एक जना- सदस्य

च. उधोग बाणिज्य संघको प्रतिनिधि (उपलब्ध भएसम्म) एक जना सदस्य- सदस्य

छ. पत्रकार महासंघ/संचारकर्मी एक जना - सदस्य

३. अनुगमन टोलिमा कम्तिमा ५ जना प्रतिनिधि सलंग्न भई बजार अनुगमन सम्वन्धि कार्य गरिने छ। तर कुनै बिषयगत क्षेत्रको अनुगमन गर्ने कार्यमा सम्वन्धित बिषयगत बिज्ञ/प्रतिनिधि अनिवार्य रुपमा समावेश गराउनु पर्नेछ। (बिषयगत बिज्ञ वा प्रतिनिधि भन्नाले जस्तै खाद्य वा कृषि उपजको लागि खाद्य निरीक्षक वा उपलब्ध नभएमा कृषि प्राविधिक बुझिने छ।

४. उपभोक्ता हित सरंक्षण हेर्ने शाखा वा ईकाइले मासिक रुपमा तोकिएकको ढाँचामा बजार अनुगमनको एकीकृत प्रतिबेदन कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ।

९ बजार अनुगमन टोलिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

दफा ८ (१) बमोजिम गठित बजार अनुगमन टोलिले प्रचलित कानुन बमोजिम देहाय अनुसारका कार्यहरु गर्नुपर्नेछ :

(क) बजार अनुगमनको पुर्व कार्य योजना र मासिक अनुगमन कार्यतालिका बनार्य स्वीकृतीको लागि समिति मा पेश गर्ने

(ख) स्वीकृत कार्ययोजना बमोजिम नियमित रुपमा बजार अनुगमन गर्ने र आवश्यकता बमोजिम आकस्मिक वा विशेष अनुगमन गर्ने,

(ग) वस्तु वा सेवाको दर्ता, आपुर्ति, मुल्य , गुणस्तर , नापतोल, बिज्ञापन लगायतका व्यापारिक क्रियालापको अनुगमन गर्ने,

(घ) कालोबजारी, एकाधिकार (सन्डिकोट), मिलीमतोपुर्ण भाउ निर्धारण (कार्टेलिङ) कृतिम अभाव तथा बजार प्रवेशमा अवरोध गर्ने जस्ता गैर प्रतिस्पर्धी व्यापारिक क्रियाकलाप भए/नभएको अनुगमन गर्ने,

(ङ) कुनै वस्तुको अनुचित व्यापारिक क्रियाकलाप (मिसावट/गुणस्तरहिन) कमतौल भएको देखिएमा/ भेटिएमा आवश्यकता अनुसार त्यस्ता वस्तु जफत गर्ने, नष्ट गर्ने, कारोवार रोक्का गर्ने वा बन्द गर्ने लगायतका कार्य गर्ने,

(च) उपभोक्ता हित सरंक्षण समितिबाट समय-समयमा दिइएका निर्देशिन एंव आदेश बमोजिमका कामहरु गर्ने।

(छ) सम्पन्न बजार अनुगमन प्रतिवेदन सोहि दिल कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ।

१०. बजार अनुगमन कार्यविधि :

१. बजार अनुगमन टोलिले बजार अनुगमन गर्दा निम्न बिषयमा विशेष ध्यान दिनु पर्नेछ :

(क) विक्रेता वा सेवा प्रदायकले नियामक निकाय बाट कानुन बमोजिम प्रदान गरिने गरेको व्यवसाय दर्ता प्रमाण- पत्र, स्थायी लेखा नम्बर (PAN) को प्रमाण पत्र, खाद्य अनुज्ञा-पत्र, औषधि पसल दर्ता प्रमाण पत्र लगायतका आवश्यक कागजातहरु लिएको छ /छैन हेर्ने । साथै प्रमाणपत्र नियमित रुपमा नविकरण भए नभएको हेर्ने । प्रमाणपत्र नलिएको वा नविकरण गरेको नदेखिएमा बढीमा ७ दिन भित्र सो कार्य गरि कार्यालयमा पेश गर्न लिखित निर्देशन दिने ।

(ख) बिक्रेता वा सेवा प्रदायकले आफ्नो व्यवसायको साइनबोर्ड राखेको छ/छैन हेर्ने । नराखेको भए ३ दिन भित्रमा राखि कार्यालयमा जानकारि दिन लिखित निर्देशिका दिने ।

(ग) प्रदायकले बस्तुको बिक्रि कक्षमा मुल्य सुचि राखेको छ/छैन हेर्ने । नराखेको भए ३ दिन भित्रमा राखि कार्यालयलाई सो को जानकारि दिन लिखित निर्देशन दिने ।

(घ) माल, बस्तुको परिणाम, मुल्य, गुणस्तर र तौल ठिक छ/छैन हेर्ने,

(ङ) प्याकेजिङ्ग गरिएको वस्तुको लेबलमा उत्पादक वा पैठारीकर्ताको नाम, उत्पादन मिति, उपभोग्य अवधि वा भिति, अधिकतम खुद्रा मुल्य, मिश्रण, भण्डारण र उपभोग गर्ने तरिका उल्लेख गरिएको छ/ छैन हेर्ने ।

(च) औषधि वा औषधियुक्त पदार्थ भए सो को प्याकिङ्ग प्रयोग गर्ने तरिका उल्लेख छ/छैन हेर्ने ।औसधीविज्ञ (फार्मासिष्ट) औषधि बिक्रि स्थलमा भए नभएको एंव औषधि बिक्रेता प्रमाणपत्र समेत हेर्ने ।

(छ) उपभोग्य मिति नाघेको औषधि, प्रशोधित पानी, बिस्कुट, पाउरोटि लगायतका खाद्य ता उपभोग्य वस्तुहरु फेला परेमा नष्ट गर्ने ,

(ज) उत्पादन मिति, उपभोग्य मिति केरमेट गरेको वा पुन : लेवलिङ्ग वा छपाई गरेका छ/छैन हेर्ने । पुनः लेबलिङ्ग वा छपाई गरेको पाइएमा त्यस्तो बस्तु जफत गर्ने, मुचुल्का गरि नष्ट गर्ने,

(झ) माछामासु,फलफुल तरकारी मिठाई पसल, डेरी र होटल बधशाला वा माछा मासु बिक्रिस्थल सफासुघर र मापदण्ड अनुसार छ/छैन हेर्ने । नभएमा कसुरको प्रकृति अनुसार सजग गराउने वा चेतावनी दिने तथा अटेरी गरेमा तोकिए बमोजिम दण्ड जरिवाना गर्ने,

(ञ) बिक्रेता वा क्रेता लाई वस्तुको बिलबिजक जारि गरेको छ छैन हेर्ने । विल अनिवार्य गर्ने निर्देशन दिने ।

२.गाँउपालिकाले अनुसुची-२ मा उल्लेखित वस्तु र सेवाको अनुगमन गर्न उपभोक्ता हित सरंक्षण हर्ने शाखा/ इकाई /डेक्सलाई लिखित कार्य विवरण तोक्नु पर्नेछ । सोहि आधारमा बजार अनुगमन टोलिले बजार अनुगमन सम्बन्धि कार्य गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-४

उजुरी सम्वन्धी व्यवस्था

११. उजुरी दिन सक्ने :

(क) कुनै वस्तु वा सेवाको बिक्रेता वा प्रदायकले उपभोक्ताको हित विपरित व्यापारिक त्रियाकलाप गरेको भनि कुनै पनि व्यक्तिलले उपभोक्ता हित सरंक्षण समति वा वजार अनुगमन टोलि वा कार्यालयको उपभोक्ता हित सरंक्षण हेर्ने शाखा /इकाई /डेक्समा मोखिक वा लिखित सुचना वा उजुरी दिन सक्ने,

(ख) उपदफा (क) बमोजिमको निकायले उजुरी वा सार्वजनिक सञ्चार माध्यमवाट प्राप्त सुचनालाई उजुरीको रुपमा ग्रहण गरिने छ।

(ग) उपदफा (क) वा बमोजिमको निकायले उजुरि वा अन्य कुनै सरकारि निकायबाट अनुगमनको लागि आएमा सो लाई समेत उजुरिको रुपमा ग्रहण गरि बजार अनुगमन टोलिले अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नु पर्नेछ।

(घ) उपदफा (ग) बमोजिम अनुगमन तथा निरिक्षण गर्दा विक्रेता वा सेवा प्रदायकले प्रचलित कानुन वा मापदण्ड विपरित व्यापारिक क्रियाकलाप गरेको पाइएमा तत्काल कारवाही चलाउनु पर्नेछ।

(ङ) उपदफा (घ) बमोजिम अनुगमन टोलिले गरेको काम कारवाहीमा चित्त नबुझेमा बिक्रेताले प्रचलित कानुन बमोजिम गाँउपालिकाको उपाध्यक्ष वा उपप्रमुख समक्ष लिखित रुपमा उजुरी दिन सक्नेछ।

परिच्छेद - ५

अनुगमन सम्बन्धि प्रकृया

१२. अनुगमनको पुर्व तयारी : अनुगमन टोलिले अनुगमन गर्नुपुर्व देहायको तयारी गर्नु पर्नेछ :

(क) निरीक्षण वा अनुगमनमा जानु पुर्व अत्याधिक वस्तु तथा सेवा मध्ये कुन कुन विषयलाई पहिलो प्राथमिकतामा राख्ने भन्ने किटान गरि विषयसुचि तयार गर्नुपर्नेछ।

(ख) अनुगमनमा जादां अनुगमन गरिने वस्तु वा सेवासँग सम्वन्धित ऐन नियमहरु विवरण र चेकलिस्ट साथै लिई जानुपर्नेछ।

(ग) वस्तु तथा सेवाको आपुर्ति, बिक्रि बितरण, मुल्य, गुणस्तर आदिको बारेमा पर्याप्त सुचना र जानकारी हासिल गर्नुपर्नेछ।

(घ) अनुगमन वा निरीक्षण गर्न जानु अवागै तालिका बनाई आवश्यक पर्ने साधनसुरक्षा आदिको पूर्व तयारी गर्नुपर्नेछ।

१३. बजार अनुगमन गर्ने प्रकृया :

(क) बजार अनुगमन गर्दा अनुगमनमा खटिई जाने व्यक्तिले आफ्नो परिचय पत्र देखाई बजार अनुगमन गर्नुपर्नेछ। अनुगमन टालीका संयोजकले अनुगमनको आवश्यकता वारे जानकारि गराउनु पर्नेछ र सम्वन्धित व्यवसायीले बिना कुनै अवरोध अनुगमन गर्न दिनु पर्नेछ।

(ख) उपदफा (क) वमोजिम बजार अनुगमन गर्दा सम्वन्धित व्यवसायीले बाधा बिरोध गरेमा बाधा बिरोध गर्नेलाई प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाहिको लागि सम्वंन्धित निकायमा अनुरोध गर्न वा लेखी पठाउन सक्नेछ।

गर्न जान अगावै तालिका बनाई आवश्यक पर्ने साधन सुरक्षा आदिको

(ग) अनुगमन टोलीले बजार अनुगमन गर्दा वस्तु वा सेवाको नमुना संकलन गर्नुपर्ने देखिएमा प्रचलित कानुन बमोजिम नमुना संकलन गरि सोको यथार्थ बिबरण खुलाई सम्भंव भएसम्म सम्बन्धित व्यबसायीको समेत दस्तखत भएको स्थलगत मुचुल्का बनाउनु पर्नेछ। सम्बन्धित व्यवसायीले मुचुल्का दस्तखत गर्न नमानेको मा सोहि व्यहोरा जनाई उपस्थित व्यक्तिहरुको रोहवरमा मुचुल्का तयार गरि आवश्यकता अनुसार सिलबन्दी समेत गरि परिक्षणको लागि यथासिघ्र सम्वन्धित निकायमा नुमना सहित लेखि पठाउनुपर्नेछ।

(घ) अनुगमन टोलिले बजार अनुगमन गर्दा तत्काल केहि सुधार गर्नुपर्ने देखेमा सम्बन्धित व्यवसायीलाई अवधि तोकि स्थलगत लिखित निर्देशन दिई सुधार गर्न लगाउन सक्नेछ।

(ङ) बजार अनुगमन टोलिले बजार अनुगमन गर्दा कुनै वस्तु तत्काल नष्ट नगरे जनस्वास्थ्यमा असर पर्ने देखिएमा त्यस्ता बस्तुको नमुना संकलन गरि प्रमाणको रुपमा सुरक्षित राखि अरु प्रचलित कानुन बमोजिम आवश्यक प्रक्रिया पुचाई सम्वन्धित व्यवसायी र उपस्थित ब्यक्तिहरुको रोहवरमा मुचुल्का गरि वातावरण मा असर नपर्ने गरि यस्तो वस्तु नष्ट गर्नुपर्नेछ। सकंलित नमुना आवश्यकता अनुसार परिक्षणका लागि प्रयोगशालामा पठाउन सकिनेछ।

(१४) दण्ड जरीवाना :

(क) बजार अनुगमन टोलिले बजार अनुगमन गर्दा सेवा वा बस्तु राखेको स्थानको नियमासार जाँचबुझ वा खानतलासी गर्न सक्नेछ। खानतलासी बाट वस्तु वा सेवाको बिक्रिवितरणमा अनुचित वा अनियमित कार्य गरेको पाइएमा आवश्यकता अनुसार त्यस्तो सेवा वा बस्तुको प्रयोग वा बिक्रि वितरणमा रोक लगाउन सक्नेछ तथा त्यस्ता बस्तु अनुगमन टोलिको कब्जामा लिई नियमानुसार कारवाही बढाउने छ।

(ख) अनुगमन गर्दा कुनै कानुनी कारवाही गनुपर्ने देखिएमा अनुगमन टोलिले सम्वन्धित व्यवसायी सँग तुरुन्त लिखित स्पष्टीकरण माग गर्न सक्नेछ।

(ग) अनुगमन टोलिको प्रतिवेदन वा नमुना परीक्षण वाट गर्दा मुद्दा दायर गर्नुपर्ने देखिएमा प्रचलित कानुन वोजिम अनुसन्धान तहकिकातको लागि निरीक्षण अधिकृत तोक्ने गरि मुद्दा दायर गर्न समिति बाट निर्णय गराई यथाशिघ्र अभियोजन अधिकारी समक्ष आवश्यक कागजात सहित लेखि पठाउनु पर्नेछ।

(घ) उपदफा (ग) बमोजिम लेखि आएमा सम्वन्धित अधिकारीले प्रचलित कानून बमोजिम प्रक्रिया पुरा गरि सम्वन्धित निकायमा मुद्दा दायर गर्नुपर्नेछ।

(ङ) उपदफा (क) बमोजिम अनुगमन टोलीले अखाद्य वस्तु वा अन्य वस्तु नष्ट गर्दा लागेको खर्च सम्वन्धित व्यवसायीले ने व्यहोर्नु पर्नेछ।

(च) अनुगमन गरिएका मालवस्तुको प्रकृति अनुसार मुचुल्का उठाउनु पर्नेमा मुचुल्का उठाउने, चेकलिष्ट अनुसार भए नभएको हेर्ने र नमुना परिक्षण लिनुपर्ने भएमा स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ वा गाँउ सभाबाट स्वीकृत कानुनमा व्यवस्था भएकोमा सोहि बमोजिम अन्यथा खाद्य नियमावली २०२७ को नियम १० वा उपभोक्ता संरक्षण नियमावली, २०५६ को नियम २७, वा नेपाल गुणस्तंर ऐन २०३७ वो २०३७ वा प्रचलित कानुन बमोजिम नमुना संकलन गर्नुपर्नेछ।

(छ) निरीक्षण, जाँचबुझ वा खानतलासी गर्दा उपभोग्य वस्तु रोक्का राख्नुपर्ने भएमा स्थानीय शासन संचालन सम्वन्धि ऐन वा गाँउ सभाबाट स्विकृत कानुनमा व्यवस्था भएकोमा सोहि बमोजिम अन्यथा खाद्य नियमावली २०२७ को नियम १३ वा उपभोक्ता संरक्षण नियमावली, २०५६ को नियम २५, वा नेपाल गुणस्तर ऐन २०३७ र स्ट्याण्डर्ड नापतौल ऐन २०२५ का प्रचलित कानुन बमोजिम गर्नुपर्नेछ।

(ज) स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ वा गाँउसभा बाट स्वीकृत कानुनमा व्यवस्था भएकोमा सोहि बमोजिम अन्यथा वस्तु वा मालसामान सिलबन्दी गर्नुपर्दा खाद्य नियमावली, २०२७ को नियम १३ वा उपभोक्ता संरक्षण नियमावली, २०५६ को नियम २८ र २९ वा नेपाल गुणस्तर ऐन, २०३७ वा स्ट्याण्डर्ड नापतौल ऐन, २०२५ वा प्रचलित कानुन अनुसार गर्नुपर्नेछ ।

(झ) खाद्य प्रशोधन गर्न आवश्यक पर्ने कुनै उपकरण जडान भै कुनै वस्तु वा पदार्थको उत्पादन गरिएकोमा अनुगमन गर्ने निकायले उत्पादन प्रशोधन कानुन सम्मत भए नभएको हेरि नभएको भए त्यस्तो स्थानमा सिलबन्दी गर्न सक्नेछ । यसरी सिलबन्दी गरिएकोमा प्रशोधन उधोगलाई निश्चित समायवधि दिई आवश्यक मापदण्ड पुरा गरि सुधार गर्न निर्देशन दिन सकिनेछ ।

(ञ) उपदफा (ण) बमोजिम निर्देशन दिएकोमा उद्योगले सुधारात्मक कार्यहरु गरि सिलबन्दी हटाई पाँउ भनि कार्यालयमा निवेदन दिएमा कार्यालयको टोलीले बजार अनुगमन गराई सुधार भएको पाइएमा सिलबन्दी हटाई दिन सक्नेछ । सुधार भएको नपाइएको कानुन बमोजिम कारवाही अगाडी बढाउनेछ ।

(ठ) वस्तु वा सेवा क्षेत्रमा अनुचित व्यापारिक क्रियाकलाप(Unfair Trade Practices) कानुन द्वारा नियन्त्रित वा निषेधित व्यापारिक क्रियाकलाप (Restrictive Trade Practices) र एकाधिकार पुर्ण व्यापारिक क्रियाकलाप (Monopolistic Trade Practices) भए नभएको विषयमा समेत अनुगमनका क्रममा हेर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-६

आचार संहिता

१५. आचार संहिता : बजार अनुगमन गर्न जाने अनुगमन टालीले निम्न बमोजिमको आचांर संहिता पालना गर्नुपर्नेछ :

(क) अनुगमन टोलीले अनुगमन गर्ने स्थल र अनुगमन गरिने वस्तुको बारेमा सो कार्यमा सलंग्न सदस्यहरु बाहेक अरु कसैलाई पनि सो बारेमा पुर्व सुचना जानकारि गराउनु हुदैन ।

(ख) अनुगमनमा खटिने व्यक्तिने आफ्नो नातागोता वा इष्टमित्र कँहा अनुगमन गर्न जानु हुदैन ।

(ग) अनुगमन कार्यमा संलग्न कुनै पनि सदस्यले अनुगमन गर्ने विक्रेता व्यवसायीबाट कुनै पनि किसिमको चन्दा, दान, दातव्य वा उपहार स्वीकार गर्नु हुदैन ।

(घ) अनुगमन गर्न जादा प्रदायकहरुले दिएको सुविधा तथा आतिथ्य स्वीकार गर्नुहुदैन ।

(ङ) कुनै किसिमको प्रलोभन वा मोलाहिजामा पर्नु हुदैन,

(च) अनुगमनको कारवाही सम्वन्धि सुचना प्रवाह गर्दा अनुगमन टोलिको नेतृत्व गर्ने व्यक्तिवाट मात्र प्रवाह गर्नुपर्नेछ तथा अनुगमन टोलिमा रहने अन्य सदस्यहरुको जानकारी दिनु हुदैन ।

(छ) बजार अनुगमन गर्दा अनुगमन टोलीका पदाधिकारीहरु प्रदायक समक्ष मर्यादित तरिकाले प्रस्तुत हुनुपर्ने र व्यवसायीको भण्डारण स्थल वा पसल बाट जथाभावी तरिकाले माल वस्तु निकाल्नु हुदैन ।

(ज) अनुगमन टोलीका कुनै सदस्यले अनुगमन सम्वन्धि कार्य गर्दा गोप्यता भङ्ग गर्ने लगायत अन्य कुनै गैरकानुनी काम गरेमा कर्मचारि भए प्रचलित कानुन बमोजिम विभागीय कारवाही गर्न र अन्य व्यक्ति भए टोलीबाट हटाई प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाही गर्न सकिनेछ ।

(झ) मानव अधिकारवादी संघसंस्था, उपभोक्ता हकहित संरक्षण कार्यमा सलंग्न संस्थाहरु, विभिन्न सञ्चार माध्यममा कार्यरत सञ्चारकर्मी प्रतिनिधिहरुले अनुगमन कार्यलाई सहयोग पुग्ने गरि अनुगमन प्रक्रियाको स्थलगत अवलोकन गर्न सक्नेछन् । तर सामान जफत गर्ने, धुल्याउने वा नष्ट गर्ने वा सिलबन्दी गर्ने कार्यमा सम्वन्धित आधिकारिक कर्मचारि वा प्रहरि द्धारा नै कार्य सम्पन्न गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद - ७

विविध

१६. बजार अनुगमन समितिको कार्यक्रम तथा बजेट :

(क) गाँउपालिकाले आफ्नो स्रोत साधन र जनशक्ति प्रयोग हुने गरी बजार अनुगमनका लागी आवश्यक कार्यक्रम र बजेट प्राथमिकताका साथ बार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(ख) नेपाल सरकारबाट बजार अनुगमनका लागि अनुदान प्राप्त भएमा सोहि अनुसार कार्यक्रममा समावेश गर्नुपर्नेछ ।

(ग) बार्षिक कार्यक्रममा उपभोक्ता सचेतनाको कार्यक्रम समेत समावेश गर्नुपर्नेछ ।

(घ) बजार अनुगमनको क्रममा नमुना संकलन गर्दा प्रदायक लाई वस्तुको मुल्य भुक्तानी गरि बिल लिनु पर्ने हुन्छ ।

(ङ) बजार अनुगमन टोलीमा खटिएका व्यक्तिहरुलाई खाजा वापत भत्ता दिनुपर्नेछ ।

१७. स्थानिय प्रशासनको कर्तव्य : बजार अनुगमन गर्दा अनुगमन टोलीले सुरक्षा लगायतका आवश्यक सहयोग माग गरेमा तत्काल त्यस्तो सुरक्षा तथा सहयोग उपलब्ध गराउनु स्थानिय प्रशासनको कर्तव्य हुनेछ ।

१८. असल नियतले गरेका काम बचाऊ : यस निर्देशिका बमोजिम वजार अनुगमन गर्दा असल नियतले गरेका कामको सम्वन्धमा टोलीका संयोजक तथा सदस्यहरु उपर कुनै कारवाही हुने छैन ।

१९. प्रचलित कानुन बमोजिम हुने :

(क) यस निर्देशिकामा भएको व्यवस्थाले प्रचलित कानुन बमोजिम हुने अन्य अनुगमन कार्यलाई बाधा पुचाएको मानिने छैन ।

२०. दण्ड सजाय :

स्थानिय सरकार संचालत ऐन, २०७४ वा गाँउ सभाबाट स्वीकृत कानुनमा व्यवस्था भएकोमा सोहि बमोजिम अन्यथा प्रचलित कानुन (उपभोक्ता हित सरंक्षण ऐन नियम, खाध ऐन नियम, औषधि बिक्री वितरण सम्वन्धि ऐन नियम, कालो वजारी तथा अन्य केही सामाजिक अपराध तथा सजाय ऐन, मासु जाँच

ऐन, लगायतका) अधिनमा रहि वजार अनुगमनबाट दोषी पाइएका व्यवसायी उपर कानुनी कारवाही र दण्ड सजाय गर्नुपर्नेछ ।

२१. प्रतिवेदन :

(क) बजार अनुगमनको मासिक प्रगति प्रतिवेदन अनुसूची-३ अनुसार तयार गनुपर्नेछ ।

२२. वाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार : यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अड्काउ परेमा उपभोक्ता हित संरक्षण तथा मुल्याङन समितिको बैठकबाट निर्णयका लागि बाधा अड्काउ फुकाउ गर्न गाँउपालिकामा पठाईने छ ।

२३. संशोधन : यस निर्देशिकामा थपघट गर्ने अधिकार प्रचलित कानुनको अधिनमा रही गाँउसभाको हुनेछ ।

अनुचूचि-१

(दफा ८ को उपदफा ४ सँग सम्वन्धित)

श्री निसीखोला गाँउपालिका

विषय : बजार अनुगमनको मासिक प्रतिवेदन ।

आज मिति २० ../../.. देखि २० ../..../ सम्म निम्न स्थानहरुमा बजार अनुगमन गर्दा निम्नानुसार देखिएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

सि.न	अनुगमन गरिएको स्थान	अनुगमन गरिएको क्षेत्र/प्रकृति/वस्तुहरु	अनुगमनको विवरण (परिणाम अवस्था र अन्य कुरा) व्यवसायिक प्रतिष्ठा संस्था	सामानको जफत/बरामदी	नष्ट गरिएको वस्तु /परिणाम नाम परिंणाम	सिलवन्दी गरिएको मात्रा/संख्या	गरिएको नमुना संकलन मात्रा/संख्या	कैफियत

बोधार्थ :

श्री संयोजक ज्यू

अनुसूचि-२

(दफा ९ सँग सम्बन्धित)

(अ) अनुगमन गरिने बस्तुको बर्गिकरण : बजार अनुगमनको क्रममा विभिन्न उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको अनुगमन गर्नु पर्ने भएकाले उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको निम्नानुसार बर्गिकरण गरिएको छ ।

समुह "क" खाद्यान्न माछा /मासुजन्य तरकारी/ फलफुल/ दैनिक उपभोग्य

(१) खाद्यान्न तथा खाद्य पदार्थहरु नुन, चिनि, कफी, मह, प्रशोधित पानी आदि ।

(२) अप्रशोधित, अर्धप्रशोधित वा प्रशोधित खाद्य पदार्थहरु,

(३) प्रशोधित खाद्य पदार्थ उत्पादन गर्न प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थ,

(४) खाद्य पदार्थ उत्पादन गर्ने उद्योग,

(५) खाद्य पदार्थ बिक्रि बितरण गरिने विक्रिस्थल र भण्डारगृह वा संचय स्थल,

(६) खाने तेल, घिउ, (वनस्पती घिउ समेत),

(७) दध तथा दुग्ध पदार्थहरु र दुध प्याकिङ्ग गर्न प्रयोग हुने प्लाष्टिक पाउचहरु,

(८) माछा, मासु, अण्डा,

(१०) मसलाजन्य पदार्थहरु (जिरा, मरिच, अदुवा, लसुन, धनिया, बेसार, ज्वानो, मेथी, ल्वाङ, सुकुमेल, अलैचि, दाल्चिनि र खुर्सानी, लगायतका मसलाको रुपमा उपभोग गरिने,

(पदार्थहरु)

समुह "ख" औषधि एंव स्वास्थ्य सेवा

(१) औषधि तथा औषधिजन्य पदार्थहरु (पशुपंक्षी औषधि तथा जडिबुटीमा आधारित औषधि समेत),

(२) औषधि उत्पादन गर्ने उद्योग तथा विक्री वितरण गरिने स्थल,

(३) अस्पताल, नर्सिङहोम, क्लिनिक आदि स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरु ।

समुह "ग" रासायनिक मल बिषदी बिउ बिजन कृषि औजार

(१) पशुपंक्षी आहार र त्यसमा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थहरु समेत,

(२) रासायनिक मल, बिषादी, बिउविजन, कृषि औजारहरु

समुह "घ" इन्धन :

(१) इन्धन भण्डारण, पेट्रोलियम पदार्थको नापतौल, गुणस्तर मुल्य तथा मापदण्डहरुको परिपालना,

समुह "ङ" निर्माण सामाग्री :

(१) ढुङ्गा, इटा, गिट्टी, बालुवा, लगायतका निर्माण सामाग्री तथा सो सँग सम्बन्धित उद्योग, भण्डारण स्थल र बिक्री वितरण स्थल ।

समुह "च" शैक्षिक सामाग्री :

(१) पाठ्य सामाग्री, स्टेशनरी लगायतका शैक्षिक सामाग्रीहरु ।

(२) शिक्षा निर्देशिका अनुसार विद्यालयहरुको शुल्क आदि ।

समुह छ होटेल/लज/रेष्टुरा/खाजाघर/चमेना/गृह/लज :

(१) होटेल रेष्टुरा खाजाघर चमेना गृह लजको सरसफाई तथा व्यवस्थापन ।

(२) प्रशोधित र अप्रशोधित वस्तुहरुको भण्डारण ।

(३) होटेल, रेष्टुरा, तथा मिठाई पसलहरुमा बिक्रि हुने पकवान तथा प्याकेजिङ्ग गरी बिक्री हुने खाद्य पदार्थहरु, हल्का पेय पदार्थहरु, मदिराजन्य पदार्थ,

समुह "ज" सुर्तिजन्य पदार्थ :

(१) सुपारी, पानपराग,सुर्ति, बिडि, चुरोट तथा सुर्तिजन्य पदार्थ ।

समुह "झ" नाप तौल :

(१) ढक तराजु लगायतका नापतौलमा प्रयोग हुने उपकरणहरु ।

समुह "ञ" पशुपंक्षी हाट बजार :

(१) पशुपंक्षी हाट बजार तथा बिक्री स्थल ।

समुह "ट" सौन्दर्य सामाग्री :

(१) बिभिन्न प्रकारका सौन्दर्य सामाग्रीहरु

(२) ब्युटि पार्लर/सैलुन आदि ।

समुह "ठ" बिद्युतिय सामानहरु :

(१) बिद्युतिय सामानहरु

(२) इलेक्ट्रनिक्स सामानहरु ।

समुह "ड" रङ रोगन :

(१) बिभिन्न कम्पनिका भवन सम्बन्धि रङ्ग र रङ्ग रोगन सम्वन्धि सामाग्रीहरु ।

समुह "ढ" गरगहना :

(१) सुन चादिं हिरा मोति जवाहरत तथा सो बाट निर्मित गरगहनाहरुको नापतौल एंव गुणस्तर ।

समुह "ण" सवारी साधन :

(१) ट्याक्सी मिटर शुल्क र रिक्सा, नगरवस आदिको भाडा आदि ।

समुह त अन्य

(१) अन्य उपभोग्य वस्तुहरुको उत्पादन स्थल, प्रशोधन स्थल, ढुवानी अवस्था, बिक्री स्थलहरु

(आ) अनुगमन गरिने सेवाको विवरण :

(१) व्यापारिक सेवा

(२) संचार, सेवा,

(३) स्थल यातायात तथा हवाई सेवा,

(४) विद्युत सेवा,

(५) खानेपानी सेवा,

(६) विज्ञापन सेवा अन्य उपभोग्य सेवाहरु

(७) स्वास्थ्य सेवा,

(८) शिक्षा सेवा,

(९) वित्तिय सेवाहरु ।

अनुसूचि -४

(दफा १० सँग सम्वन्धित)

दैनिक बजार अनुगमन फारम

(बजार अनुगमन फारमको प्रमाणित प्रति सम्वन्धित व्यवसायीलाई दिनु पर्नेछ) मिति :

व्यापारिक प्रतिष्ठानको नाम : श्री

ठेगाना :

प्रोपाइटर वा फर्मधनीको नाम :

फोन. नः

यस कार्यालयको नेतृत्वमा खटिएको वजार अनुगमन टाली वाट तपाईको विक्रीस्थल/गोदाम/उद्योगको निरीक्षण गर्दा निम्न अनुरुपको स्थिति भेटिएकोले देहाय अनुसार गर्न गराउनुहुन निर्देशन दिइएको छ ।

क्र.स	विवरण	भएको	नभएको	टोलीबाट दिइएको निर्देशन
१	मूल्य-सूचि			

२	साइनबोर्ड			
३	व्यवसायदर्ता/नवीकरण			
४	नापतौलको प्रमाण			
५	लेवलमा खुलाउनुपर्ने कुराहरु स्पष्ट उल्लेख भए/नभएको			
६	म्याद नाघेको सामाग्री			
७	स्थायी लेखा (PAN) नम्बर (Vat) मा दर्ता			
८	बिक्री बिल दिने प्रक्रिया भए/नभएको			
९	खाद्य अनुज्ञा पत्र (खाद्य उद्योगको लागि)			
१०	मासुको गुणस्तर सन्तोषजनक भए/नभएको			
११	मिठाईको गुणस्तर लगाएतका पक्षहरु सन्तोषजनक			
१२	ग्यांसको तौल, मुल्य लगायतका विषय सन्तोषजनक			
१३	खरिद/बिल नभएको			
१४	यस अगाडिको निर्देशनमा पालना			
१५	अन्य कैफियत पुर्ण स्थिति (खुलाउने)			

एक पटक दिइएका निर्देशनहरु पुनः अनुगमन गर्दा पालना नभएको पाइएमा प्रचलित कानुन बमोजिम कडा कारवाहि हुनेछ ।

निरीक्षण टोली

१.संयोजक श्री,............

२ सदस्य श्री, ...

३. सदस्य श्री, ...

४ सदस्य श्री, ...

५..सदस्य श्री,............

....

माथि उल्लेखित विवरण ठिक छ भनी उत्पादक/बिक्रेताको नाम र सही

प्रतिष्ठानको छाप

आसूचि ५

(दफा १४ सँग सम्बन्धित)

मुचुल्का

बाग्लुङ जिल्ला निसीखोला गाँउपालिका वडा नं. ....टोल ....मा खडा गरेको घटनास्थल/बरामदी/खानतलासी/ शिलछाप लगाएको मुचुल्का :

१. उजुरी वा सुचनाको छोटकरि विवरण :

२. चार किल्ला सहित खानतलासी बरामदी गरिएको चिज वस्तुको नमुना तथा ठाँउको विवरण :

३. वरामद भएको सामान /दोसीको विवरण/ शिलछाप गरिएको विवरण :

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

(ङ)

४. खानतलासी बरामदी भएको देखे वमोजिम सहि छाप गर्ने साक्षी : (नाम्फ वतन समेत)

(क)

(ख)

(ग)

५. रोहबरमा बस्नेहरुको नाम,थर,उमेर,वतन र सहिछाप :

(क)

(ख)

(ग)

६. निरीक्षण टालीले मेरो उद्योग, गोदाम, पसलमा अनुगमन गर्दा कुनै सामान हिनामिना भएको छैन । माथि प्रकरण ३ मा उल्लेख भएको चिज वस्तु तथा सामानहरु ..... उद्योग, गोदाम, पसलबाट बरामद भएको हो साथै टोलिले लगाएको सिल थान.... छाप भएको ठिक साँचो हो भनि सहिछाप गर्ने :

(क)

(ख)

(ग)

७ कार्य तामेली गर्ने :

(क)

(ख)

(ग)

मिति :

समय :

अनुसूचि- ६

दफा १४ सँग सम्वन्धित

तारेख भरपाई

पक्ष.............

बिपक्ष जिल्ला ....गाँउपालिका ....वडा नं .... स्थायी भई हाल ....जिल्ला................ गाँउपालिका वडा नं............बस्ने श्री...........का नाती/नातिनी श्री ....का छोरा/छोरि बर्ष.............को..................नामक व्यवसायका संचालक श्री .... सम्पर्क नं ....।

तारेख

मिति..........साल.........महिना.........गते............रोज दिनको समय..........बजे उपस्थित हुनेछु भनि सहि छाप गर्ने ।

हस्ताक्षर:

नाम

मिति..........साल........महिना....गते.......रोज दिनको समय................बजे उपस्थित हुनेछु भनि सहि छाप गर्ने ।

हस्ताक्षर:

नाम: :

मिति........साल..............महिना......गते.......रोज दिनको समय ....बजे उपस्थित हुनेछु भनि सहि छाप गर्ने ।

हस्ताक्षर :

नाम: